

György Vér

Remarque páholyban

Dél Magyarország [Südungarn] (Szeged, HUN)

Jg. 12, Nr. 126, 24.05.1936, Seite 7-8

Original:

Signatur: R-A 2.3.093

REMARQUE A PÁHOLYBAN

(Budapest, május.) Egy szőke fiatalember áll meg az ajtóban. Szerényen, révetegen, bizonytalanul, — ahogy egy éjfélutáni idegein szokott érkezni a lokálba.

A parkett táncosan és mágneselesen forog pezsgősüvegeik és szakszofonok között, mint egy szerpentes ringlispíl a hajóhinták verklijében, — a magasban, a lokál fölött kánkán lebeg csintalan fodrokban és kandikáló csipkében, — drótok és jármok, csigák és felvonók vonják és röpitik az éjféli kánkánt; szegény Offenbach, ha látná ezt a táncot... A sötétpiros és lilakék párákban pincér-léghajósok imbolyognak varázsló tálcáikkal a tömeg között — és a lépcsők tribünjén a jazz dobol, fuj, sistereg, — lányok és táncosok vizsgálják ezt a kavargó-rikoltó hivatalt — zöld reflektorok lobbannak el — éjfél múlt ebben az izzó percben, kánkánban és tangóban, csipkében és pezsgőkben, párákban és fényekben, rikoltó tömegben és suttogó páholyban — — és dobol a jazz és forog a parkett, ez a zajos, italos pesti ringlispíl.

Egy szőke fiatalember lépett be a lokálba. Cigaretára gyújt, bizonytalanul körülnéz és az éjszakai hivatal fekete egyenruhájában, fénylő és könnyed szmokingjában szinte elvész a kavargó tömeg táncában. A feje fölött könnyű lányok kitanult kánkánja vonni tovább a futószalag csigáin, vidám fodrok suhognak és kandikáló csipkék legyeznek. Egy pillanatra a vonuló drótokra és a lebegő lányokra néz, aztán nagyot szippant a hosszú cigarettából és bizonytalanul a páholy felé indul. Széket keres, ahová leülni szeretne, hal. kan és feltűnés nélkül, egyszerűen és szeliden ebben a kavargó éjszakában.

Szőke fiatalember. Inkább halk, mint' szomorú, — angol diák talán ,vagy német báró. Külügyi szolgálat, diplomáciai attasé? Fontos megbízatás, diszkréten és elegánsan. Valami chifre-levél lehet a belső zsebében, — talán csak megfífel és néhány szóban jelent. Délelőtt a Dunát nézte, éjszaka a kánkánt. Hallgat. Fújja a füstöt és hallgat. Szőke és szelid. Külügyi szolgálat? Nem. Inkább ulánus hadnagy Hannoverben, szőke hajával, hajlékony törzsével, vékony és könnyű kardjával, fénylő szíjakkal a blúzán és Lohengrin-sisakkal. Ulánus hadnagy a régi Hannoverben. Rainer Maria Rilke kornétása lehetett ilyen, a langenai kornétás, ahogy zászlójával megállt Spork tábornok előtt. Egy rózsalevéllal a szívében. A langenai kornétás.

Egy poharat a szájához emel és révetegen kinéz a páholyból. A parkett forog.

És a lokál ügyet sem vet rá, halk szőke fiatalember. Német pilóták keringenek a pirosszáju lányokkal és olasz autósok énekelnek lobogó szemekkel. Gionivezza, Deutschland, Deutschland über Alles. A parkett megáll, a jazz himnuszt tiszteleg és a bár dörög. Ewiva Itália. Az éjszaka tiszteleg az idegen szmokingok előtt. Giovinezza. És az egész fodros, csipkés kánkán átveszi a Piazza Venezia ritmusát.

A szőke kornétás figyel, új poharat rendel és új cigarettára gyújt. És ebben a kavargó, tomboló perchen Rozsnyai ur érkezik, lihegve és elfúlva, a tulajdonos izgatott diszkréciójával és felindult boldogságával, – odahajol az éjszakai világ Szindbád hajósaihoz, ismerősökhöz, a mesterség barátaihoz, rátámaszkodik az asztalra és a bizalmasság lihegésével suttozja diadalmasan:

– Nézzétek gyerek, *Remarque ül a páholyban...* Erich Maria Remarque... Nyugaton a helyzet változatlan . . .

És már tovább lendült a diszkréció szédületében, már új asztalokat keres, ahol éjszakai barátok silbakolnak, akiknek ellelkendezheti a bizalmas hírt, az éjszakai műintézet dicsőségét: Remarque itt van a lokálban ... Remarque ott ül a páholyban...

A parkett tovább forog és a tangó tovább hullámszik a korongon, haladás nélkül, egyforma ritmusokban.

A beavatott asztalok megdobbannak és egy pillantásban összenéznek. Az éjszakai mesterség bizalmasai, írók és szerkesztők, festők és színészek átfigyelnek a páholyba, ahol egy világhír üldögél egyhangúan és révetegen. Hallgat és cigarettára gyújt. A langenuí kornétás. *Remarque.*

Rozsnyai ur már a magasban van, a szakszofonok és a pisztonok között, a jazz lépcsőin, mint egy tribünön, – diadalmasan és boldogan végignézi az éjszaka megdobbant barátain és belevág a zongorába, nekihevülten: győztes hadvezér!

Szőke hölgy ül a szőke fiatalember mellett. Egy hölgy és egy ur a páholyban. Még egy whiskyt kérek ... Szinte suttozva tárgyálnak a pincérrel. Még egy whiskyt. De a lokál már megdobbant a világhír szomszédságában. Már mindenki tudja, már mindenki nézi a páholyt, csak Remarque hallgat és nem figyel. A hölgy – német bárónő – előbb veszi észre. Finom és elegáns. Szeretné nem tudni, hogy a lokál már mindent tud Szeretne egyszerűen és természetesen szembenézni az érzéketlen asztalokkal, de a támadás egyre tüzesebb, az érdeklődés egyre indiszkrétebb. A parkett leleplezte a világhírt.

Nem lehet menekülni. Remarque is észrevette, leleplezték. Kényszeredetten mosolyog. Nehéz így szembenézni és elviselni a világhír mágneses áramát.

Egy bronzhaju kis szemtelen odamosolyog a páholyhoz. Nincs benne szemérem, vagy kímélet, a *műről* sem hallott, – tangózni hívja a világhírt. Remarque mosolyog, kényszeredetten, ügyetlenül. És int a kezével — szép hosszú, sápadt ujjai vannak –, nem tud tangózni. De a bronzhaju kis szemtelen ellenállhatatlanul támad és belecsimpaszkodik a kezével, úgy vonszolja ki a parkettre, a parkettre, ami forog. Remarque szabadkozik, mosolyog, de benne van a hálóban. Egy tangóra megadja magát, – csak lépegetni kell, a korong úgyis forog. A szőke bárónő kihajol a páholyból és biztatóan, kedvesen integet.

A jazz tuszt huz, Remarque tangózott a pesti parketten. Egy pere még és Remarque menekül, – elbújni, halkán és felismeretlenül a páholy mélyében, ahol a homály elleplezi a kíméletlen világhírt. De a bronzhaju kis szemtelen nem enged és ott támad a nyomában.

Kíméletlen, kellemetlen perc következik most. A bronzhaju kis szemtelen ott áll a páholy küszöbén és hangosan kacagva odaadja a névjegyemet, bemutat. Egy-két feszengő másodperc: Nagyon örülök kedves kollégám... A bronzhaju kis szemtelen felkacag és issza-élvezi a diadalt: egy világhírral tangózott a parketten... És elkacag a tömegbe, lázasan és ittasan.

Remarque visszahúzódik a páholyba, a bárónő ott marad a peremen, szőke hajával, sudár selymeivel veri vissza a lokál indiszkrét ostromát.

Két pohár whisky az asztalon, beszélgetünk. Kíméletlen egy ilyen interjú, hajnalban a dancिंगban. Remarque inkább bújik és suttog hosszú szünetek között, néha csak a jazz dörög. És előrehajol, rátamaszkodik a keskeny ujjaira, hallgat. Néha fölneáz két mondat között, – ullánus hadnagy Hanoverben, vagy a langenauai kornétás.

És nincs semmi olyan a merengő szemében – titkos tüzek és furcsa fények –, amiket láttam és te is láttál abban a zöldfödeles könyvben, amely vagy busz nyelven és százezres példányokban vitte el egy berlini újságíró és egy német őrmester világhírét a történelembe és az emigrációba.

Egy kötet ami világhírt adott: egy lázas, drámai, egyetlen vallomás, ami néhány év múlva emigrációt ajándékozott. Svájcban, egy villában, Lausanne környékén valahol, a Genfi tó körül, ahol elég tó társaság gyülekezett össze: *Romain Rolland*, még a háború emberséges éveiben – és *Thomas Mann* »Zauberberg« jével egy svájci Zauberbergen – és *Emil Ludwig* és *Stefan Zweig*, aki időnkint megkeresi nagy barátját, Európa amigránsát, Romáin Rollandot, aki Jean Christophe-jával önkéntes száműzetésbe ment a Genfi tó partjára, amikor éppen máglyára indult Európa embersége... és néhány év óta *Erich Maria Remarque*, holott csak egyetlen kötetet írt... Elég jó társaság.

Mondom, nincs semmi titkos tűz és furcsa fény a szemében, ahogy ráhajol az asztalra és ahogy abban a zöldkötetes könyvben láttam és te is láttad néhány év előtt. Inkább halk és merengő, olykor elrévedezik, megsimítja a selyemlágy szőke haját és nyugtalanul új cigarettára gyűjt.

– Nincs semmi célom – mondja még halkabban és még finomabban –, elindultam Svájcból és ideértem magukhoz. Budán lakom a Gellértben, sokat nézem ezt a gyönyörű várost és hallgatok a Duna fölött...

– Gyönyörű város, – ismétli szerényen minden konvenció nélkül és míg a suttogó szavakat mondja a páholy belsejében, néhány olda merül fel a zöldfödeles könyvből, – egy kegyetlen szalutálási komédia a német kisváros kövén, egy spahi és egy brandenburgi kísértetes randevúja a gránáttölcserben, egy kórházvonal, ami hazafelé indul lázas víziókkal és kegyetlenül egészséges vágakkal és egy kórházi ágy, egy kórházi ágy... Néhány kép, ami kitörülhetetlenül keresztüldörög ezen a nyugati fronton, néhány nyers vonal, néhány lihegő hang – – semmi sem látszik ebből ezen a szőke kornitáson, ebben a szerény és halk suttogásban.

– Talán megírom majd az új könyvem, amire évek óta készülök, – – talán itt írom meg Budán, magam sem tudom még, nehéz nekikezdeni egy ilyen könyvnek, tulságosar nehéz... De gyönyörű ez a város, az embernek kedve lesz írni, az erkélyről lenézni a Dunára...

Elhallgat és nyugtalanul kinéz a korongra, amely már régen elfelejtette és forog tovább részegen. De a szavakból úgy érzik, Remarque már régen hozzáfogott a munkához, csak a világsiker elégedetlensége és bizonytalansága kínozza, nem meri bevallani, talán nem hisz, nem mer hinni még egy olyan könyvben, – inkább hallgat és tagad. De a Gellértben lakik már tíz nap óta, Budára emigrált a svájci emigrációból – és minden bizonnyal dolgozik. Svájc helyett Budán.

A szőke bárónő most hátrafordul, nem akar zavarni, mosolyog.

– Nem haragszik kollégám, kényelmetlen műfaj az interjú... és különösen így hajnalban, leleplezve a dancिंगban... Nem haragszik...

És már állnak, már indulnak. A bárónő hűdítő mosollyal fedezi a visszavonulást, szembenéz a szemekkel, az egész pezsgős éjszakával, – Remarque már el is tűnt az ajtóban, halkan és szerényen, szőke kornétás.